

עקבת ארשר

מאמרים הגונים ועיתים כמשנת רבותינו

ד"ר ע"י מסכן שארית יעקב

לעלב בראנוביץ

גליון א'

אדר א' תשפ"ד

שיחת מרעים

שיח מלב אל לב

דבר המערכת

"ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף" (שמות א), רבינו ר' משה מרדכי ז"ע דיבר בקדשו לאמור: - קושי השעבוד וגלות הדעת החל באותו הזמן אשר לא ידע את יוסף, כאשר שכחו מהצדיקים שמנוחתם עדן.

ברוך המקום ברוך הוא החונן לאדם דעת, שחננו מאתו דעה בינה והשכל לקרב למלאכת העורך, להשיחזי את הקולמוס ולהטביעו בדיו, לחרות בעט ברזל ועופרת קורות העתים, להנפיק גיליונות מלאים וגדושים, מזן אל זן באסופת מאמרים, הליכות ומנהגים, עובדות וסיפורים, ודברי א' חיים, במשנת עטרות זיע"א.

וזה לנו ראשון למקראי קודש, ביכורי פרי תנובתינו מעט הכמות ורב האיכות. ותקוותינו איתנה בעוה"ש"י להתמיד בהוצאת הגיליונות ולהרחיב את המדורים בל"ג - מעשי הצדיקים / הליכות ומנהגים / כתבים וגזנים / נצר מטעים / ועוד כפי היד הנטויה בס"ד.

ולא-ל עזרת אבותינו מעולם, ניחל ונוסיף תפילה כי רוב העמל וגודל היגיעה יחשב לנו לזכות שחפץ ד' בידינו יצליח ופעלינו ירצה.

תחילת הרעיון נטווה מזה עידן ועידינים, לילך ולרעות בגנים, וללקוט שושנים, שזעיר פה ושם נמצאים, בקורות דברי הימים, ובספרן של צדיקים, מפייהם ומפי הכתבים, ובעטורי זר סופרים, וכמלקט השיבולים, לכנס כל הנפזרים, אשר נמצאם לאחדים, ותרבה הדעת וישוטטו בו רבים.

ברם טרדות הזמן גזלו את העתים, ופיזור הדעת מנעו משאלות הלב, ולא עלתה בידינו להוציא מחשבה טובה זו מן הכח אל הפועל. אולם, שנו חכמים בלשון משנה באבות: אל תאמר לכשאפנה אשנה, שמא לא תפנה. ואם לא עכשיו, אימתי? וטוב מאוחר מלא כלום.

כי זה לנו קרוב לעשרים שנה מעת שגעו אמות הספים ועמודי תבל התרופפו ביום שעלתה נפש אדמו"ר זצלה"ה השמימה. הנה כבר חולפים להם י"ט שנים מיום אשר נעדר איש האשכולות - איש שהכל בו, ואשר לכל אחד ואחד נדמה לו כאומנתו.

אמנם, בגן געול הסתיר מצפוניו, ובמעין חתום הצפין מבועיו, והעמיד קומתו השלימה בנתיב אשר לא ידעו עיט.

אמרת זקנו ריש שושילתא דדהבא רבינו ר' דוד מלעלוב: עה"פ "בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך" נר לרגליו היה, ואור לנתיבותיו.

וכמה שהתעמקו חקרי לב להתחקות על שרשו לא עלתה בידם, ונשאר הוא המשך בעמוד ד'

ראגה בלב איש ישיחנה

הנה נא הואלנו לדבר מה ראינו על ככה להעלות עלי גליון דברי חכמים וחדותם, ומה הגיע אלינו לערוך הכתב והמכתב לחקור ולהתעסק בקדשים, ובמה צריכים אנו לעזרת ה' בגיבורים.

נתנו המה פורקן לרגשותיהם ודרור למחשבותיהם, באמרו: מוטב לא לספר מאשר לדבר, וכך מצוה שלא לומר...

כי איך נוכל לסבר אוזן יליד דור אחרון ומה יבין אנוש בן דורנו - דור רדוד ושטח? דור אשר השונה פרק אחד מוכתר כבר כמרא דתלמודא, וכל בר בי רב מתעטר כחד שכל רז לא אינס ליה. דור אשר כל בר אוריין מוכר כפועל ישועות, וכל בר אבהן ידוע כמחולל פלאות.

האם נגשם חלילה את הרוח בסיפורי מעשיות? האם נעשנו חלילה כאלו אשר סלד מהם ומהמונם ולא דרכיהם דרכיו? כי גבוה מעל גבוה הוא! חטיבה אחת של 'נבראתי לשמש את קוני', מקשה אחד של 'צור חלקי ועבדו לעולם'.

לא באלה חלק יעקב ולא בזה חבל נחלתו - נסתם החזון, ולו דומיה תהילה...

אשרי עין ראתה עבודת משרת עליון בקודש, והלא למשמע אוזן דאבה נפשנו.

ואף גם זאת, כי בעת רצון הפצרנו באחד מן החבורה ודחקנו בו להציב לנו ציונים, כאשר נפשנו בשאלתנו האם תוכל לישב שלו ולשכון בטח כאשר 'דור בניך בגדת' כי אינם יודעים את מעשה אבותינו ולאחוז בידם, ונעתר לנו לרשום אי אלו עובדות וסיפורים. אך גם בפעם הזאת נכזבה תוחלתנו כי מעבר להמיית רגשי הלב וצעצועי לשון לא החכימנו מאומה... זה כתבו וזה לשונו:

אמת הוא כי נטלתי קסת הסופר וטבלתי בדיו הזיכרונות, אמרתי אספרה נא, מה שעניי ראו ולא זה. אך כתבתי ומחקתי, רשמתי והעלמתי, כי יראתי בפצותי שיח להנחיל...

זר לא יבין את זאת... הימים הראשונים שהיו טובים מאלה, שנות ראינו אור בהיר בשחקים. שרויים היינו בהיכלי יראה, ספונים היינו באהלי אהבה, הרחנו ביראת ה', מיששנו את המשך בעמוד ד'

הנה כל ימינו גדלנו על ברכי אנשים אשר הסתופפו בצל אדמו"ר זצלה"ה, והשכילו לחסות בצל אילנא רברבא אשר סיכך באברתו עליהם, ועד היום הזה לא כהתה ולא נס ליחם וסרים המה למשמעת מרנא ורבנא נבג"מ.

ומפעם לפעם נפרץ מאליו סכר זיכרונותיהם ומטעימים לנו מעט מהני מיילי מעלייתא, וזעיר מתקופת הזוהר אשר חלפו ואינם עוד. מפיהם שמענו ונדעם, ומינם שופע אור מזהיר החודר לעמקי השיתין אל תוך נימי נפשות שומעיהם, עד כדי פריצת מקורות הדמעה מבעד לעפעפיהם, ורישומם ניכר לשעה ולזמן זמנים זמניהם.

ברם, כל שיחם ושיגם כדברי חידות משעשעות המה לנו. כי אינם זולת כמעורר נשכחות בליבות זוכרי ושמוריו אשר המה מעידים שלשמו ולזכרו תאוות נפש.

זה עידן ועידינים שמנסים אנו לדובבם לשווא, במטותא מכם, הטעימונו נא את הטעם המתוק והאור כי טוב, אך הם נדים לנו בראשם, באמרו אלינו:

בעת העלות הענן מן המחנה כשלוך אדוננו מעל ראשנו, בעמדנו סביב ארון הקודש באימה באשכבתייה דרבי, זעקנו מרה איך שודדנו. אך בכו בכינו גם על בנים יוולדו, יגענו באנחותנו גם על דורות הבאים, כי ידוע ידענו כי חמדה גנוזה היא עולמית עד כי יבא שילה, ודור אחרון לא ירח עליהם עוד חמה בתוקפה ולא יגע להם שוב אור בהיר בשחקים, כי אלו הן הדברים אשר לא נקנים באמירה, וגם לא ניתנו להיכתב...

ויהי כדברם אלינו יום יום כדברים הללו, ייאוש שלא מדעת קנתה שביחה בליבנו כי שמא לא נוכל עלות בהר ונגוע בקצהו, ולטעום מדובשני טעמה של הצפחית בדבש.

אמנם, אשתקד ביומא דהילולא רבה, בשבת אחים גם יחד במלאת ח"י שנים מהסתלקותו הפלאית,

זה השולחן אשר לפני ד'

ענייני אכילה ושולחן של אדם מכפר והמסתעף במשנתו והליכותיו בקודש של כ"ק מן אדמו"ר זיע"א

זה שהחכים אותי, עבודה זו דרשה ממנו כוחות על טבעיים לקיים מה שנאמר וכל 'קרבי' את שם קדשו. כהכנה יתירה לתפילה התייגע מבעוד ליל בלימוד עיון התורה, ובתכלית הנקיות עמל להיות מוכן על משמרתו לקיים מה שנאמר הכון לקראת אלו' ישראל.

סדר ההכנה לתפילה אצל רביה"ק זיע"א היה עבודה לכשעצמה וזר לא יבין זאת כי המעט מאלו אשר ראו וחוו יספרו לדור אחרון איך בשעה שתיים לפנות בוקר כבר שמעו פסיעותיו מתהלכות בגן האלו' מהתהלך היה הלוח ושוב ומתעמק בחוק תלמודו, ומדי פעם היה מתנגן באוויר ניגון החרש והמסגר אלו הוויות דאביי ורבא, וכד בבד בין פרק למשנהו שהיה הוגה בסדר לימודיו היה מכשיר את גופו להיות כלי שרת זך טהור ומזוקק לעמוד לפני מלך מלכי המלכים.

על עבודה זו שקדמה לתפילה וסדר לימודיו בשעות אלו לא היה מותר ויהי מה, יציין שבתקופת חליו של אביו ז"ל עמד לצד אביו בבית החולים לשרת אותו, וידוע שבמצוות כאו"א לא נתן רשות לאף אחד להתעסק זולתו ועמד ברום גילו ניצב על משמרתו יום וליל קור וחום ללא פשרה סמוך למיטת אביו לסעדו ולתמכו בכל מאי דמיתבעי, אולם הפסקה קלה והיחידה שהיה מפיג את עצמו, היה זה בשעות הפארטאג' שהיה חוזר למעון קדשו לחוק תלמודו לעשות עבודתו וההכנה לתפילה כאשר היה באמנה איתו, ואפי' בימי שבת ומועד לא חסך מעצמו והיה מהלך עם דמדומי בוקר מביה"ח מהלך רב של כשעה ומחצה למעונו לסדר חוק לימודו ולעשות עבודתו בקודש בהכנות לתפילה, ולאחמ"כ היה חוזר שוב מהלך של כשעה ומחצה לעמוד לשרת את אביו כבתחילה, עד כדי כך החשיב עבודה נשגבה זו.

הכשר עבודה זו החלה כבר משעה שהביא דבר מאכל לפיו, כי לאחר כל ההכנות הנדרשות וכבר היסב לאכול מפת לחמו היבשה היה מחשב הדק היטב האם אכן לא יופרע נקיות גופו לתפילת המחורת, ומשום כך היה ממועט בכל כוחו ואכל אך ורק דברים טבעיים כלחם עם שמן זית מטובל בירק, והיה תקופה שלימה שלא הכניס לתוך פיו כי אם קפה ומרקחת העשוי מבוטנים.

סדר ההכנה ל'שולחן עורך' אצל רביה"ק זיע"א ארך יותר זמן מן האוכל בעצמו. ראו עליו התאמצות מיוחדת בהשקעה של כוח ומוח שום ושכל בגשתו אל 'המזבח' הוא שולחנו של אדם. כמה נאים הדברים למי שהתהלך לפני האלו' וכל תורתו וחכמתו ינק

האמת ייאמר שלפני כתיבת מאמר זה שאלנו את אחד ממקורביו הנאמנים של רבינו זיע"א שיעיד בפנינו עובדות והנהגות קדושה שחזה בקודש. ענה בתום ליבו ואמר: הרי רביה"ק זיע"א היה אמן הצניעות וארי במסתרים שיידע להחביא את עצמו ולברוח מכל פרסום, כי כל דרכיו היו בהצנע לכת חותם בתוך חותם אויפן לעלובער נוסח, רק זאת אדע כי לא עשה עסק מלעשות עסק, היינו שלא התפאר ולא הגדיל בפרסום לומר כי מונע את עצמו ממאכל או משתה, אולם אלו שעקבו אחר הליכותיו בדרכי עבודת האכילה המה ראו כן תמוהו איך הכל שקול ומדוד כמוזב ברמב"ם הל' דעות ובעיקר עפ"י המוזב בספר יסוד ושו"ש העבודה.

ככלל היה מזולל ולא חיבב את אלו שעושים עסק ומדברים מאוכל וכדו' והיה הדבר מאוס אצלו ביותר להרחיב דיבורים סביב אוכל. גם כאשר עברו עליו ימים שלימים בלי דבר מאכל לפיו ונזקק היה מכורח המציאות לאכול, היה זהיר בלשונו ומעולם לא נשמע מפיו 'איך בין אונגערק' (הנני רעב) או 'איך וויל עסינ' (אני רוצה אוכל) אלא הבליע בענוות חן 'ס'כאפט מיר א חולשה' (הנני בחולשה).

פ"א העיר למאן שהוא שדיבר בהרחבה סביב אוכל ומאכלים וכדו', ובתוך דבריו הביא לו דוגמא איך צריך להתייחס לצרכי אכילה, וכך סיפר שזקיני רביה"ק רבי דוד צבי שלמה זיע"א היה מתגורר תקופה לאחר נשואיו בעיה"ק צפת, והגבאי היה מכין לו כל יום קפה, אולם הגבאי שהיה לעלובער' גבאי ובטלן מטבעו החליף פ"א והכניס לתוך הקפה מאבקת הטאבאק במקום מהקפה והרדצ"ש לא הרגיש כלל ממה ששתה, אולם כאשר הביא לפניו הגבאי להריח הטאבאק (-אבקת הקפה) או אז הרגיש שאין ריחו נאה וקלט שהחליפו הטאבאק עם הקפה. כי כן "הוא היה אומר" ו"הוא היה עושה".

כמו שעל כל דבר וענין חקר ודרש להגיע אל השלמות והאמת, כן גם בעבודה זו של קדושה ופרישות התייגע בעשר אצבעותיו והתאמץ בכוחות לא כוחות להילחם עוז עם החומר והגשמייות.

דרך נשגבה זו בקדושה ובטהרה ירושה הייתה לו ממה שינק אצל הסבא קדישא ופרישא רביה"ק רבי משה מרדכי זיע"א המפורסם בקדושתו ובפרישותו, אצלו עמד על פנימיות העבודה ובזאת התגדל והתחנך להתעלות במעלות קדושים וטהורים, הסבא הגדול לעומתו הביאו לפני ולפנים להחכימו בבתי גוואי עניינים טמירים שלא גילה לכל בר בי רב, עד אשר התבטא עליו ואמר 'יתי לי בראותי את נכדי היקר ועבודתו בקודש זה חלקי מכל עמלי'.

פ"א התבטא רביה"ק זיע"א על עצמו ואמר הירושה של עבודת ההכנה לתפילה ירשתי מהסבא הגדול והוא

בבואנו להעלות עלי גליון הליכות והנהגות מעבודת האכילה אצל רביה"ק זיע"א ידוע ידענו שאין זה מן העבודות הקלים שבמקדש, כי הרבה גופי תורה ועבודת עמל הסתעפו והשתרגו לחוליות וסעיפים בשעה שנכנסו כהנים לאכול בתרומתן.

הוא היה אומר - מרגלא בפומיה דרביה"ק בשם הרה"ק מאפטא זיע"א לבאר הפסוק 'הכמים להרע ולהיטיב לא ידעו' עפ"י מה שאמרו חז"ל היכי דמי שבועה להרע, שעושה שבועה "שלא אוכל", והיכי דמי שבועה להיטיב, שעושה שבועה "שאוכל", חז"ל יבואר בקרא, שבימי קדם היו המה החכמים רק להרע, היינו שעבדו את השי"ת עם העבודה של "לא אוכל" שהיו מסתגפים בתעניות וכדו' אולם 'להיטיב' לא ידעו כי לא השכילו להבין שאפשר לתקן ולעבוד את ד' בעבודה נשגבה זו "שאוכל".

תכונה זו ניכרת הייתה ביותר אצל רביה"ק זיע"א ויותר ממה שראו אצלו עבודה של "לא אוכל" ראו בעבודת העבודה "שאוכל". כי בדברי הצומות והעקתו הן דבר יום בינו שמועט ולא הביא טרף לתוך פיו, ומושרש מילדותו היה בכך כדבר פשוט הוא, עד אשר לא ראה בזה גדלות והשגה. להיפך - עיקר העבודה שראו אצלו בחוש כאשר כורח המציאות הביאו לתת לגוף את שלו במיני דזייני לחם במידה ומים במשורה, או אז השתקפה דמותו העילאית כיצד ואיך ובאיזה כובד ראש ניגש לסדר שולחנו.

תערוך לפני שולחן יא"צ ה' סכלו בבית מדרשו

מזקינו הקדוש הרמ"מ ז"ע שהתבטא ואמר תחת אחד השיחים' גם אילו הייתי מוכרח לוותר על טבילה לפני התפילה - אבל טבילה לפני האוכל מאן דבר שמיה'.

מאמר חז"ל 'חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת' קיים גם לפני האכילה. לאחר שפת לחמו היבשה כבר היה ערוך ומוכן על השולחן, מתהלך היה אנה ואנה מזווית לזווית משוטט ברעיונותיו כאשר אלונטית מופשלת על כתפו מאחוריו, בהבעת פניו היה נראה כאחד שנפשו קצה באוכל ורק מחוסר בריהו ניגש לאכול אך נרתע הוא לאחוריו. כי כן חזר הדבר שוב כאשר ניגש ליטול את ידיו, מילא קיתון מים ומניחו לפניו ונרתע לאחוריו ושוב הולך וחוזר ממזרח למערב וראו בחוש איך מתחנן הוא בגופו אנא הניחה לי כי אולי עדיף שלא אוכל כלל.

רבינו היה חוזר ומשנן תמיד העובדא שהיה אצל ה"בית אהרן" מקארלין בהיותו ילד שפ"א אראהו אחוז בייגל בידיו ובוכה, וכאשר שאלוהו למה הוא בוכה ענה הילד כי רעב הוא, שאלוהו שוב, הרי בייגל זה לפניך ולמה תרעב, ענה הילד בדמעות שליש הן לימדני אבי הק' ה"ה רבי אשר הגדול מקארלין ז"ע "הפצין אסורים" ואס סאיז וויל זיך טאר מען נישט (למה שהגוף מתאוה היינו 'הפצין' - אסורים).

כי כן היה גם כאשר השריש בצעירי הצאן דרכי העבודה, היה תובע ומשנן שאין נוחה דעתו מאלו המצניעים מעדני תענוגים שעיי"כ יתגברו המה על תאוות ליבם, עיקר העבודה היה מזדעק שאפילו בשעה שערור ומוכן לפניו לחם חמודות בשר ודגים וכל תענוגי מעדנים וכדו' אעפ"כ יידע האדם למושך ידו מכוונן דא וכאמרם ז"ל והצנועין מושכין ידיהם.

לאחר שהתיישב בדעתו בהכנה ראויה נטל ידיו לסעודה ואמר הברכות במתינות וביישוב הדעת תוך כדי שמשפשי ידיו בהגבנה זו בוו, משל היה הדבר, שהאוכל אשר לפניו אינו אלא אמצעי להשיג הברכה שהיא היא המטרה, הנה כי כן יבורך גבר.

סיפור הרה"ח רבי ישראל חיים דוידוביץ שליט"א מה בדידיה הוי עובדא, פע"א שהה עם בנו בבית החולים, ובדיוק באותו זמן גם שהה שם רביה"ק ז"ע עם אביו ז"ל, וראה את רבינו עסוק במצות כיבוד אב מתרוצץ מן החדר לקבלה, מהקבלה לרופא, וכן הלאה, עד אשר נטפו ממנו אגלי זיעה מרוב יגיעה, ניגש ר' ישראל חיים והציע לרביה"ק ז"ע שישתה קצת מים להפיג את עצמו כמעט, אך רביה"ק נענע לו בראשו שאינו צריך, וכך חזר הדבר כמה פעמים, עד שעשה מעשה והגיש לרביה"ק כוס מים אשר בידו שישתה, ענה לו רבינו במילים מדודות הטומנות בתוכן אוצר של עבודה וימים של יגיעה, "גלייב מיר אז איך דארף צו טרינקען אבער איך בין נישט מיושב צו מאכן א ברכה" (אכן, זוקק הנני לכוס שתיה אבל מה אעשה שאיני מיושב בדעתי לעשות כעת ברכה כדבעי), במצב בו אחז צמא למים חזיעה נוטפת ממנו, אך בהיותו עסוק ואינו יכול לכוון דעתו ביישוב נכון לברך כדת ובכוונה כדרכו, לא שתה. כמה טרחות ויגיעות טרח ויגע צדיק זה שתהא עבודתו ביישוב הדעת ובריכוז המוח.

כן חזר הדבר על עצמו במוצאי יוה"כ, כאשר כולם עמדו לאחר שהפיגו את תעניתם במיני מאכל ומשקה וזמון כבר גמרו את התפלה, ראו את רבינו בחדרו יושב ומתבונן כראוי ובמתינות יתירה כמונה מעות מבדיל הוא על היין ומברך ברכת מזונות זמן רב לאחר גמור התפלה, כה הפריך את גופו בעבודה ועמל לשבר את טבעו.

מן המעט שהכניס לתוך פיו, היה מופלא בהליכותיו ולמעלה מהשגת אנוש כפשוטו ממש. רביה"ק ז"ע לא נטל ידיו לסעודה כל היום כי אם לפנות ערב בין הערביים אז היה מיסב את ליבו וגם בשעה מאוחרת זו לא התיישב לאכול מיני מטעמים ומאכלים ערבים כי אם לחם צר ויבש כפשוטו ממש כי לא אכל לחם טרי כלל.

וזה היה סידורו - בכל יום ראשון בשבת הביאו לפניו לחם שחור והניחו אותו מעל המקרר מלמעלה שם היה מונח מכבר לחם ישן משבוע שעבר שזמה היה סועד את פיתו כל ימי השבוע, תדיר היה בנמצא שם בעליה שתי הלחם, שהיה מוציא ישן מפני חדש האחד הישן לימי שבוע זה והשני החדש ממתין לשבוע שלאחמ"כ. בימי סוף השבוע כבר היה הלחם קשה כציני הר הברזל, ולכן טיבלו עם מעט שמן זית לרככו קצת, טיבל את לחם העוני בירק חי או תבשיל עב ויושב היה זקוף עד אשר הביא במתינות האוכל לתוך פיו, כי כן היה תמיד על שולחנו כלי עם מלח ופלפל שחור לטבל את מאכלו הדל בהרבה מלח ופלפל שחור.

צורת האכילה היה גם במכוון דייקא, שהיה נוהג לאכול רק ביד ימין ובשתי אצבעותיו האגודל והאצבע בהן היה פורס ומשתמש, וראוי להעתיק מה דאיתא בספר 'תוצאות חיים' לבעל הראשית חכמה (אות ע"ט) בשם ר' יצחק דמן עכו ח"ל: ולא יאכל אדם אלא בשני אצבעות יד ימינו וילמוד האדם מן הסרטן שבים שאינו אוכל אלא בשתי אצבעות וכשיאכל ויתנהג בדרך זה לא יבוא לידי גרגור, ע"כ.

צדיק אוכל לשובע נפשו, רביה"ק ז"ע - הוא היה אומר 'הגרגור אינו נמדד בכמויות האוכל שמכניס לתוך גופו כי אם בצורת גישתו לאוכל', כי גם באכילה מועטת ודברים פשוטים אפשר להיות גרגור ח"ו.

וכעבודתו כן אכילתו בשובה ונחת פורס הוא פירור לפירור עד שמכניסו אל פיו ומתבונן שוב שמא די לו בקב חרובין ומסתפק במה שכבר אכל. כזה היה תמצית מאכלו אחרי יומו העמוס בתורה ועבודה, וגם אז מנע את עצמו מלאכול הרבה כדי להקל על העבודה בנקיות הגוף לתפלה.

מרגלא בפומיה לספר על הגה"ק ר"ח זוננפלד זצ"ל שבסוף ימיו מיעט במאכל וטעמו ונימוקו היתה בכדי להקל העבודה מאנשי החברה קדישא, ולפלא ללא שום קשר סיפרו אנשי חברה קדישא שהתעסקו בגופו הטהור של רביה"ק ז"ע שהתעסקות הטהרה אצל רביה"ק ז"ע היה נדיר ביותר וכמעט שלא התעסקו לטהר תוך הגוף כי היה טהור זך ונקי עד שאחזתם חדרת קודש, ויהי לפלא.

עוד זאת היה נר לרגלו שקבע מקום לאכילתו ומעולם לא אכל במקומות הזרים לו אם זה בשמחות נישואין או בקידושים שהיה הולך לברך ולהתברך, ולפעמים היה מתארך מחמת כך זמן רב מלאכול. רביה"ק ז"ע לא גרס גירסת העולם "כאפן א שטיקל מזונות", לא היה אצלו כדבר הזה והתנור מאמירה זו ומסגנונה כבורח מן האש, כי מעשיו היו מדודים בפלס ובמשקל, ובפרט כאשר היה הענין נוגע בקדושת האכילה היה נזהר הוא כפליים.

פע"א הביא א' מאנ"ש 'תיקון ולחיים' לע"נ הוריו אחר התפלה וביקש מרביה"ק ז"ע שישתתף עמו לברך ולהתברך, רביה"ק ז"ע לא יכל לישב לאכול מרגע לרגע בלי הכנה מקדמת, אך מי לנו גדול כרבינו אשר העמיק והשכיל במידות שבין אדם לחברו, והעלה בדעתו שאם לא יצטרף ללחיים יש ספק ספיקא של פגיעה ביהודי ח"ו, ואילו בסגנון כזה של לחיים אחר התפלה הנאכל בין יושבין ובין מסובין, ביד האחת הלעקח וברגל השניה כעומד לברוח לא היה ניחא ליה, ענה לו רבינו בחכמתו: ודאי לא אמנע מלהשתתף עמך, אך בדיוק לעת עתה איני יכול לאכול משום איזה ענין אבל מכל מקום אשמח לקחת עמי לשמור צידה מהלעקח הטוב שהבאת, ובזה הרויח פי שניים, גם לא לפגוע ביהודי ח"ו וגם לשמור את דרכו הקדושה השמור לו מתי ואיך לאכול.

עבודת התבדלותו מתענוגי והנאות העולם סיבבה אותו במשך עשרים וארבע שעות ביממה, ועמד בקשרי המלחמה עם חומר הגוף ללא הרף ובתחבולות התנשא בכוחות אדירים כאיש מלחמה עטור כלי קרב לעבוד עבודה תמה בכל פרטיה ודקדוקיה בריכוז המוח ובשיקול הנפש, משום כך גם לא אכל בשר או עוף בימות השבוע ואף לא התבשר על שום מאכל בשרי לבר משבת ויו"ט, ולפעמים גם בשבת החמיר על עצמו לצמצם במאכליו ולהתנור מאכילת בשר, אמנם מפני כבוד השבת היה כמו מעררב את המאכל בכף אשר לפניו ועיר פה חזעיר שם כעושה עצמו אוכל אך לפיו לא הביא כלל, ואז קירב את המאכל אצלו והריח את אשר לפניו ומפסיר "לכבוד שבת קודש", גם היה הרבה פעמים איזה עניין בעבודת הקודש אשר ציווה ביום השבת להביא במקום הטשולנ"ט המבהיל את העוף הקר מליל אתמול, כ"ז עבודת העבודה לשבר את הגוף ולשעבד החומר לצורה דבר יום ביומו.

במידי דאכילה אין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים, רביה"ק ז"ע היה נזהר ונפחד מחשש דחשש בטהרת וכשרות המאכלים שמכניס לפיו, גם אם היה זה על חשבון אכילתו המועטת והיה מעדיף לישב בתענית מלהכשל חלילה בגרמא דחשש. הוא ציווה ואמר על פירות הנגועים בתולעים שקשה מאוד לבדוקם כמו התאנים שלא ישתמשו בהם כלל וכלל ואפי' לאחר בדיקה.

עוד הרבה עובדות תורות וסיפורים יש בעניין עבודת האכילה של רביה"ק, אך בהיות אשר עורכי הגליון דוחקים באמרם הזמן קצר, קיימתי לעת עתה מאמר חז"ל "ולא עליך המלאכה לגמור" ובס"ד אשלים הדברים בגליונות הבאים בס"ד, ומאכן תצא הקריאה לכל המי ומי העוברים עלי גליון ויש תח"י עובדות הנהגות הדרכות בעניין עבודת האכילה והמסתעף של רביה"ק זי"ע נא ונא לשלוח למערכת ונוכל לצרפם להשלמת הדבר.

וויתר רביה"ק זי"ע על כדי חיותו ולא השביע את גופו בקצבתו היומית - הלחם הדל והחלב.

ומה שהיה כך היה, פע"א יצאו אנשים לפקפק בכשרות החלב בטענות שונות ומשונות, ורבינו שלא הכניס לפיו מאכל שלא בירר ב"ג נפה על טוהר כשרותו, היה מאד טרוד על כשרות החלב שמא יש דברים בגו חלילה, ועל אף שהחלב היה מאוד חיוני לחיזוק בריאותו כי כבר איזה משקה שתה חוץ מהקאווע, התבטא ואמר בתוקף: "באלד ועל איך שוין דעם גלאז קאווע אויך נישט האבן", (הנה גם מהקאווע אצטרך עוד להתנזר) ואכן למשך כמה ימים לא שתה קאווע מה שהוצרך לעבודתו לפני התפלה, ורק לאחר שהוברר הדבר והוסרו הטענות והפקפוקים, ללא רבב שמץ לדבריהם נחה דעתו.

וכעין זה אירע פעם עם הלחם. כפי שכבר הזכרנו, היה לחמו קבוע מע"ג המקרר ומונח שם כל ימות השבוע, ופעם אירע חשש סביב הלחם שאולי נגע בה אחד שלא נטל נעגל ואסערה, והיה חשש דחשש כי ספק היה אם נטל או לאו והאם נגע או לא נגע, ורבינו שמע את השיח ונענה " נו... וועל איך דעם ברויט אויך נישט האבן" (גם הלחם הדל כעת לא יהיה ל...), ומן המעט הלזה אשר אכל להחזיק את גופו - הוא לחמו היבש בלילה, וויתר ודחה מעל פניו מחמת פקפוק וחשש בעלמא.

בענין זה הוי עובדא פ"א שראוהו בקאווע שטוב בבית מדרשו לפנות בוקר מסדר הסוכר והקפה ושופך כעין רעל נגד חרקים על משטח השתיה, באו ואמרו לו שאין זה לפי כבודו לנקות ולסדר בית המדרש וטוב לו להמתין למי שאחראי על כבוד ביהמ"ד, הפטיר להם מנהמת ליבו שהנה שם לב על חרקים ונמלים הזוחלים מן הסוכר ולחוף וחלילה אם יבוא האחד לשתות הקפה שמא ייכשל במאכלות אסורות, וכמתחנן על נפש יהודי שלא ייכשל בדברים אסורים הזדעק והוסיף על דבריו - נו האם צריך להמתין על האחראי או מצוה בו יותר מבשלוחו...

גם בהפרדת הבשר מהחלב נזרר היה באופן מופלא. פ"א ראה אחד אוכל מאכל בשרי בצורה מגושמת אשר תוך כדי שצועד ופוסע נוגס הוא במאכלו, רביה"ק קצה נפשו ממראה זה והעיר לו בעדינות שאין זה מדרך הנימוס לאכול כך, ולבר מן דין יכול הוא להיכשל בידי המשושנות מהבשר לגעת במקומות המיועדים למאכלי חלב.

כאשר הזכרנו בריש דברינו רביה"ק לא עשה עסק מכל הליכותיו וללא אמתלאות שונות לא היינו מתוודעים לקצה דרכיו ורב הנסתר על הנגלה. מעשה היה בלחם ומעשה היה בחלב שעקב חשש רחוק

דבר המערכת המשך מעמוד א'

בגדר תעלומה. וכמאמרם ז"ל (תדא"ר פ"ו): "הביאני המלך חדריו", כשם שיש להקב"ה חדרי חדרים בתורתו, כך יש להם לתלמידי חכמים לכל אחד ואחד חדרי חדרים בתורתו.

מכל-מקום ההכרח לא יגונה ופטור בלא כלום אי אפשר, כי אין לך מידה טובה לעורר לבבות בני ישראל ולהניפם תנופה של התעלות, כלימוד שורשי תולדותיהם, הליכותיהם, של צדיקי הדורות וליישמה, וכפי שכתב הרמח"ל (מסילת-ישרים כ"א): "תועיל הקריאה בסיפור מעשה חסידים - כי כל אלה מעוררים את השכל להתייעץ ולעשות כמעשיהם הנחמדים".

על-כן אמרנו נלכה נא ונלקטה אמרים, נציץ נא אפס מה בתנובת מידותיו, ולו אפילו אם רק ניגע בקצה קצהו של אותו לפיד אש דיין, כי ממנו - מאורחות חיו, מאווייו עלי אדמות, נתיבותיו בקודש - ניקח לעבוד את ד' אלוהינו.

וכאן אתנו המקום להודות מקרב לב לכל חברי המערכת לא אחד בשמו הטוב יבורך, שעמלו ושקדו כל לאות להוציא מתחת ידם דבר נאה ומתוקן. ולכל העוזרים והמסייעים שנטלו חלק בעריכת הקובץ בעצה ובמעש על הערותיהם והארותיהם המחכימות.

וזכור אותו האיש לטוב מורנו הרה"צ רבי אברהם שליט"א רו"מ ישיבות ד'באבוב בארה"ק, שפתח לנו את אוצרו הטוב, ושלף מבית גזיו מאמר שרשם לו בשעתו, לדעת הדרך אשר ילך בה והמעשה אשר יעשה. ושיבצנום בגליון זה תחת הכותרת זה השולחן אשר לפני ה', למען יעמדו למשמרת ימים רבים.

דאגה בלב איש ישיחנה - המשך מעמוד א'

לפתנו בחזקה אמרי רבינו ר' אלעזר מענדל זי"ע ונאחזנו בקרני הרא"ם שפירש את הפסוק ואל הזקנים אמר שבו לנו בזה (שמות כד ט): לזקנים שבדור ביקש רעיא מהימנא 'שבו' התעכבו נא בזה העולם, למען יראוכם הצעירים והילדים והייתם אתם וכל הטובה הרוחנית שעוד ראתם בעולמכם, להם לזכרון.

תורה היא וללמוד אנו צריכים! ולמה ניגרע מלהסתפח בנחלת עבדי ה'? רצוננו לראות את מלכנו, להתנעם במעשיו ולשוטט באורחותיו, לטייל בתורותיו ולשוש בצוף אמריו, כי ממנו ניקח לעבוד את ה"א.

הגם כי "בנין גערים, סתירה". אולם מבנות צלפחד למדנו לדורות כי בטענת 'למה ניגרע' תורה חדשה יצאה מאתו ית"ש.

אי לכך הסקנו ברורות שאין מנוס, ואכן הגיע הזמן והעת לעשות לד', שעליו הכתוב אומר הפרו תורתך. ובהכרח עלינו לשנות ממטבע שטבעו חכמים 'בנין גערים סתירה', בכדי להציל מזוטו של ים את המחנה הנשאר שיהיה לפליטה גדולה להחיות עם רב בנתיבות הסלולות לנו מאיש האלוקים ועבד ה' נ"ע.

למען אחי ורעי נדברה נא! איש את רעהו יעזורו, ולאחיו יאמר חזק...

איש את רעהו יעזורו! בעצה ובתושיה, באומר ובמעש. ומאכן תצא קריאה של חיבה לכל מי שיש תחת ידו או באפשרותו להשיג חומר לגליונות, ככתב או בעל פה, הלכות והליכות, עובדות והנהגות, תמונות ופקסימיליות, שימציא לנו את זה בהקדם האפשרי וזכות הרבים תלויה בו, כי יודעים אנו שישנם המון הקלטות והרבה כתבי קודש הטמונים בגנזים.

ולאחיו יאמר חזק! הבה נבנה לנו עיר מבצר ומגדל בשמים להתהלך בחצרות ה', נחלצה נא חושים ונעבור את הנהר הזה, על-אף שכל נביעת קולמוס וכל טיפת דיו יעבור תחת שבט הביקורת, בפרט מן הדוגלים כי חמדה גנוזה לא ניתנה להיאמר ולא ניתנה להיכתב, כאמור ואתם חזקו נא ואל ירפו ידיכם כי יש שכר לפעולתכם, למרות כי שמנו עצמנו כמטרה לחץ מפני לעג השאננים...

אהבת ה', והשכלנו לדעת מה ה' שואל מעמנו... וכשם שאי אפשר להסביר לו לחרש את צליליו הענוגים של הכינור, וכן אי אפשר להשכיל לו לעיוור את האור כי טוב, כן הוא הדבר הזה...

טבילת הקולמוס באוצר זיכרונותי, מגבירה בי את המטוטלת הנפשית שבין שתי התחושות: מטוטלת הנעה ומתנדנדת בין אהבה בתענוגים של זכרתי ימים מקדם, ימי נוכחותו. ובין אהבה בגעגועים של בזכרתי זאת אזעק מרה, ימי פרידתו.

מרגיש אני קצב הלב בהתרוצצות בשני קטבים. מחד, תענוג פנימי ותפנוק נפשי בעלותי על ליבי ונגד עיני, ימי זוף וטוהר. ולאיך גיטא, צריבה והתרפקות וכלות הנפש על היותי זקוק להסב ראשי אחורנית.

אחת שאלתי ואותה אבקש, כי טעם נפשי זה של שילוב סוגי האהבה למיניהם ימשיך לעד להדהד בלבי, וישמש בדים לשאת בהם את זכרוננו על לבבנו תמיד!

ברם, שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך, ובנים יולדו לדור אחרון תמהים לדעת מה המראה הזאת אשר חזינו, לראות עוה ותפארתו... אולם, משל למה הדבר דומה: למי שלא טעם מעולם טעם פרי, אי אפשר לעולם לסבר אותו טעמה. כי אם לזה שכן טעם את הפרי אפשר לרענן לו זיכרונותיו, טעם המתוק לחיך.

אשר על-כן, במה אוחיל ובמה אכלה, במה ארצה את דורות הבאים? כי אף לו חכמו, האם ישכילו זאת? אביר המחשבה, נקי הדעת וענק הרוח, צדיק המושל ביראת אלוקים, שמדתו יראה וחזותו אמת ומוכתר היה בתפילין דמארי עלמא. הבוק אור אשר חלף לו ביעף והבריך עלנו בשלמותו בשלושת עמודי תבל.

האמנם אבדה תקוה ואין תוחלת... כי כך לימדונו רבותינו שבבבל - תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר: אם יאמרו לך זקנים סתור, וילדים בנה, סתור ואל תבנה! מפני שסתירת זקנים בנין, ובנין גערים סתירה, (מגילה לא).